

Lagrådsremiss

Ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 21 mars 2018

Karolina Skog

Egon Abresparr
(Miljö- och energidepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

En energipolitisk överenskommelse har träffats mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Enligt en av punkterna i överenskommelsen ska ansvaret vid radiologiska olyckor utökas till 1 200 miljoner euro i enlighet med riksdagsbeslut som antagits efter förslag i betänkande 2009/10:CU29.

I lagrådsremissen föreslås ändringar i atomansvarighetslagen (1968:45) för att uppfylla den delen av överenskommelsen. Lagändringarna innebär att ansvarsbeloppen för reaktorinnehavare vid atomolyckor höjs. Innehavare av reaktorer i Sverige blir ansvariga för ett belopp om 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter (vilket motsvarar cirka 11 800 miljoner kronor eller 1 200 miljoner euro) om det vid reaktorn inträffar en atomolycka, dvs. en händelse eller serie händelse som leder till atomskador. Vad som räknas som atomskada är oförändrat, liksom regeln om att reaktorinnehavarnas skadeståndsansvar är strikt. Reaktorinnehavarna blir skyldiga att ha en ansvarsförsäkring för motsvarande belopp.

Ett ökat ansvar för reaktorinnehavarna medför att det s.k. särskilda statsansvaret, som innebär att staten i sista hand ansvarar för ersättning upp till sex miljarder kronor, kan upphävas för olyckor som den gruppen av anläggningsinnehavare ska ansvara för i första hand. Ett ökat skadestånd- och försäkringsansvar innebär sammantaget att reaktorinnehavarna i större utsträckning än i dag får ta ansvar för kostnaderna för kärnkraftens risker. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45).....	4
3	Ärendet och dess beredning	13
4	Gällande rätt.....	13
4.1	Internationella bestämmelser.....	13
4.1.1	Pariskonventionen	13
4.1.2	Tilläggskonventionen	14
4.1.3	Ett ersättningsystem i tre steg	14
4.1.4	2004 års ändringsprotokoll	16
4.2	Nationella bestämmelser	16
5	Reaktorinnehavarnas ansvar bör utökas.....	18
5.1	Nya bestämmelser beslutade av riksdagen som ännu inte trätt i kraft.....	18
5.2	Behov av en lagändring.....	18
5.3	Utökat ansvar för reaktorinnehavare	20
5.4	Förändrat ansvar för staten?	21
5.5	Ingen förändring av det gemensamma statsansvaret	22
5.6	En justering av det särskilda statsansvaret	22
5.7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	23
6	Konsekvensanalys.....	24
7	Författningskommentar.....	25
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare	29
Bilaga 2	Promemorians författningsförslag	30
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	38

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45).

2 Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

Härigenom föreskrivs att 17–19, 22, 23, 28–31 a och 33 §§ atomansvarighetslagen (1968:45) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp *motsvarande* 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. *Såvitt* gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller *i fråga om* atomolyckor som *uppkommer* under transport av sådant uran. För *innehavaren* av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. *I fråga om* en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp *som exklusive ränta och ersättning för rättegångskostnader*

1. motsvarar 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka, om innehavet avser en atomreaktor för att utvinna energi, och

2. motsvarar 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka, om innehavet avser en annan anläggning än en sådan som avses i 1 eller om olyckan inträffar under transport av atomsubstans.

När det gäller en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. Detsamma gäller för atom-

olyckor som *inträffar* under transport av sådant uran. *Vid* en atomolycka som *inträffar* under transport av atoms substans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

För *innehavare* av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor *skall* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor *skall* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

18 §

Är två eller flera anläggningssinnehavare ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § *första stycket*. *Har* skadan uppkommit under transport av flera partier atoms substans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atoms substans under transport, är dock anläggningssinnehavarnas sammanlagda *ansvarighet* begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Om två eller flera anläggningssinnehavare *är* ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § *första-tredje styckena*. *Om* skadan *har* uppkommit under transport av flera partier atoms substans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atoms substans under transport, är dock anläggningssinnehavarnas sammanlagda *ansvar* begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Mellan anläggningsinnehavarna *inbördes fördelas ansvarigheten* efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

*Ansvar*et fördelas *inbördes* mellan anläggningsinnehavarna efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

19 §²

Om *ansvarighetsbelopp* som gäller enligt 17 § *första stycket* eller 18 § *första stycket* *ej förslår* till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, *nedsettes* deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Kan det efter inträffat skadefall befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare *skall utgå* med endast viss kvotdel.

Om *det ansvarsbelopp* som gäller enligt 17 § *första–tredje styckena* eller 18 § *första stycket* *inte räcker* till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, *nedsetts* deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Om det efter *ett* inträffat skadefall *kan* befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan regeringen eller *den* myndighet som regeringen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare *ska betalas* med endast viss kvotdel.

22 §³

Innehavare av atomanläggning i Sverige *skall taga och vidmakthålla* försäkring för att täcka *sin ansvarighet* för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det *ansvarighetsbelopp* som gäller för *honom* enligt 17 § *första stycket*. Försäkringen *skall* godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får *tagas* antingen
a) så att försäkringsbeloppet täcker *ansvarigheten* för varje inträffande atomolycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att *utge* på grund av försäkringen.

Innehavare av atomanläggning i Sverige ska *ha en* försäkring för att täcka *sitt ansvar* för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det *ansvarsbelopp* som gäller för *denne* enligt 17 § *första och andra styckena*. Försäkringen *ska* godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får *tas* antingen
1. så att försäkringsbeloppet täcker *ansvaret* för varje inträffande atomolycka, eller

2. så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att *betala* på grund av försäkringen.

² Senaste lydelse 1982:1275.

³ Senaste lydelse 1982:1275.

Ansvarighet för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

Ansvar för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

23 §

I fall som anges i 22 § andra stycket *a)* skall försäkringsbeloppet motsvara minst det *ansvarsbelopp* som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första stycket. I fall som anges i 22 § andra stycket *b)* skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av *nämnda ansvarighetsbelopp*. I försäkringsbeloppet inräknas *icke* ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket *b)* och inträffar försäkringsfall som kan *antagas* ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det *ansvarighetsbelopp* som gäller för anläggningens innehavare, *åligger det denne att* snarast *taga* tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till *minst etthundratjugo procent* av sistnämnda belopp.

I *de* fall som anges i 22 § andra stycket *1* ska försäkringsbeloppet motsvara minst det *ansvarsbelopp* som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första *och andra styckena*. I *de* fall som anges i 22 § andra stycket *2* ska försäkringsbeloppet motsvara minst *ett-hundra procent av ansvarsbeloppet i fråga om en sådan atomreaktor som avses i 17 § första stycket 1* och *minst etthundratjugo procent* av *ansvarsbeloppet i andra fall*. I försäkringsbeloppet inräknas *inte* ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Om försäkringen *har* tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket *2* och *det* inträffar *ett* försäkringsfall som kan *antas* ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det *ansvarsbelopp* som gäller för anläggningens innehavare, *ska innehavaren* snarast *ta en* tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till *det försäkringsbelopp* som *innehavaren ansvarar för enligt första stycket*.

28 §

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att *han icke* kunnat *få* ut ersättningen av anläggningens innehavarens försäkringsgivare, *utges* ersättningen av staten.

Om den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i *en* annan konventionsstat är berättigad till ersättning av *en* innehavare av atomanläggning i Sverige *visar* att *ersättningen inte* kunnat *fås* ut av anläggningens innehavarens försäkringsgivare, *betalas* ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket *utgår icke* med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket *gällande ansvarighetsbeloppet*.

Ersättning enligt första stycket *betalas inte* med högre belopp än som svarar mot det *ansvarsbelopp som gäller* för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första *och andra styckena*.

29 §

Åvilar *ansvarighet* för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken *användes* för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, *skall*, om det *ansvarighetsbelopp* som gäller enligt 17 § första *stycket* eller 18 § första stycket *icke förslår* till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

a) i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

c) på eller över det fria havet i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg *utgår* endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket *likställs* med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan

Åvilar *ansvar* för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen belägen atomanläggning, vilken *används* för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, *ska*, om det *ansvarsbelopp* som gäller enligt 17 § första–*tredje styckena* eller 18 § första stycket *inte räcker* till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

1. i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

2. på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

3. på eller över det fria havet i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg *betalas* endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket *likställs* med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen *ett* bolag, *en* förening eller *ett* annat samfund, stiftelse eller annan

inrättning, *vilken* är hemmahörande eller *eljest* etablerad i sådan stat. Som medborgare i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen *jämställes* med medborgare i samma stat.

sådan inrättning, *som* är hemmahörande eller *annars* etablerad i *en* sådan stat. Som medborgare i *en* annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen *jämställs* med medborgare i samma stat.

30 §⁴

Ersättning av statsmedel enligt 29 § *bestämmer* enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § *andra* stycket.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning *äger* motsvarande *tillämpning* beträffande rätt att av staten kräva åter vad som *utgivits* i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel *utgår* enligt 29 §.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § *bestäms* enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § *fjärde* stycket.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning *ska tillämpas på* motsvarande *sätt* beträffande rätt att av staten kräva åter vad som *betalats ut med* anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel *lämnas* enligt 29 §.

31 §⁵

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas till följd av en atomolycka, *dels* enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ *av innehavare av atomanläggning och staten*, dels enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 425 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Fors talan om

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas till följd av en atomolycka enligt *dels* 29 och 30 §§, dels sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 125 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Fors talan om

⁴ Senaste lydelse 1982:1275.

⁵ Senaste lydelse 2001:93.

ersättning, *skall omräkning från särskilda dragningsrätter* till svenska kronor göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om det inte för en viss olycka fastställs en annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenska kronor *skall* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för ersättning av statsmedel enligt 29 och 30 §§ inte räcker för att ersätta skadorna, sätts ersättningarna och räntan på ersättningarna ned med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket tillämpas också i fråga om dessa ersättningar.

31 a §⁶

Är en innehavare av en atomanläggning här i landet ansvarig för en atomskada och *räcker* det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen inte till full ersättning för uppkommen skada, betalas ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

- a) här i landet,
- b) i Danmark, Finland eller Norge,
- c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller
- d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket betalas också för skada i annan stat

ersättning, *ska de* särskilda dragningsrätterna räknas om till svenska kronor efter kursen den dag då olyckan inträffade, om det inte för en viss olycka fastställs en annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenska kronor *ska* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om en innehavare av en atomanläggning här i landet *är* ansvarig för en atomskada *för vilken ansvaret är begränsat enligt 17 § första stycket 2 eller andra stycket*, och det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas enligt *de bestämmelserna* och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen inte *räcker* till full ersättning för uppkommen skada, betalas ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

1. här i landet,
2. i Danmark, Finland eller Norge,
3. annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller
4. på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket betalas också för skada i *en* annan

som har tillträtt tilläggskonventionen i samma *mån* som ersättning i *denna stat* skulle betalas för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas till följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt ett sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till sex miljarder kronor. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

I fråga om ersättning enligt första och andra styckena har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel *icke förslår* till ersättning för skadorna, nedsätts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket *äger* motsvarande *tillämpning*.

stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma *utsträckning* som ersättning i *den staten* skulle betalas för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas till följd av en atomolycka, dels enligt 5–16 §§, 17 § första stycket 2 och andra–fjärde styckena, 18–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt ett sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till sex miljarder kronor. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

I fråga om ersättning enligt första och andra styckena har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel *inte räcker* till ersättning för skadorna, nedsätts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket *ska tillämpas på* motsvarande *sätt*.

33 §⁷

Om det *ansvarighetsbelopp* som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som *utges* enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § *icke förslår* till full ersättning för uppkommen skada, *beredes* gottgörelse av statsmedel enligt grunder som *fastställs* i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som *ut-*

Om det *ansvarsbelopp* som gäller enligt 17 § första och andra styckena eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som *betalas* enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § *inte räcker* till full ersättning för uppkommen skada, *bereds* gottgörelse av statsmedel enligt grunder som *fastställs* i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som *betalas* enligt 32 § för här i riket

⁷ Senaste lydelse 1982:1275.

ges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra punkten eller 31 a § femte stycket andra punkten *ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.*

uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då *ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel* på grund av ett förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra meningen eller 31 a § femte stycket andra meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Den 10 juni 2016 träffade Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna en ramöverenskommelse på energiområdet. Enligt en av punkterna i överenskommelsen ska ansvaret vid radiologiska olyckor utökas till 1 200 miljoner euro i enlighet med riksdagsbeslut som antagits efter förslag i betänkande 2009/10:CU29.

Promemorian Ett utökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare, som i det följande kallas promemorian, togs fram i Regeringskansliet för att göra det möjligt att uppfylla den del av energiöverenskommelsen som avser ett utökat ansvar vid radiologiska olyckor. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians författningsförslag återges i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2017/00331/R).

4 Gällande rätt

4.1 Internationella bestämmelser

De nu gällande reglerna om ansvar och ersättning för atomskador i atomansvarighetslagen (1968:45) bygger på de internationella bestämmelserna i 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område, som utarbetats inom organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Pariskonventionen kompletteras av 1963 års tilläggskonvention till Pariskonventionen, som innehåller regler om ersättning av statsmedel vid stora olyckor. Konventionen kallas även 1963 års Brysselkonvention om supplerande statsansvar eller, i korthet, tilläggskonventionen.

För närvarande har förutom Sverige följande stater tillträtt Pariskonventionen: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Turkiet och Tyskland. Av de nämnda staterna är alla utom Grekland, Portugal och Turkiet också anslutna till tilläggskonventionen. Därutöver har Schweiz i mars 2009 ratificerat Paris- och tilläggskonventionen i dess lydelse enligt samtliga ändringsprotokoll, dvs. även 2004 års ändringsprotokoll.

4.1.1 Pariskonventionen

Pariskonventionen vilar på fyra huvudprinciper:

1. Ansvaret för atomskador är strikt, dvs. innehavaren av en atomanläggning ansvarar oberoende av vållande för atomskada som har orsakats av en atomolycka i samband med verksamheten.

2. Ansvaret är begränsat till ett visst belopp för varje skadeorsakande händelse. Beloppen anges i särskilda dragningsrätter, SDR. I dagsläget motsvarar 1 SDR ett värde om ca 12 kronor. Det riktgivande maxbeloppet för en anläggningsinnehavare som anges i konventionen för varje skadeorsakande händelse är 15 miljoner SDR (ca 175 miljoner kronor), men parterna får sätta beloppet högre eller lägre bl.a. med hänsyn till möjligheten för anläggningsinnehavarna att skaffa försäkring eller annan ekonomisk garanti. Maxbeloppet får dock inte understiga 5 miljoner SDR (ca 60 miljoner kronor). Mot bakgrund av att ansvarsbeloppet har kommit att variera kraftigt mellan konventionsstaterna antog OECD:s kärnenergiorgan NEA 1990 en rekommendation, enligt vilken staterna bör sträva efter att höja ansvaret till 150 miljoner SDR (ca 1 750 miljoner kronor).

3. Ansvaret ska vara täckt av försäkring eller annan ekonomisk säkerhet till det fastställda ansvarsbeloppet. Konventionen innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om att anläggningsstaten svarar gentemot skadelidande i fall då medel inte står till förfogande för att täcka skadestånd inom ansvarsbeloppet, t.ex. på grund av att försäkringsgivaren eller den som ställt ekonomisk garanti har gått i konkurs. Ytterst anses dock staten ha ett folkrättsligt ansvar för att beloppet ställs till de skadelidandes förfogande.

4. Ansvaret kanaliseras till anläggningsinnehavaren, dvs. ingen annan än denne eller dennes försäkringsgivare ska kunna åläggas ersättningskyldighet (kanalisationsprincipen). Det innebär att t.ex. en leverantör eller tillverkare av utrustning i princip inte kan hållas ansvarig om inte annat särskilt överenskommit. Det finns dock undantag; bl.a. kan ersättningsanspråk riktas mot en fysisk person som uppsåtligen orsakat skada på s.k. on-site property eller på transportmedlet vid transportolyckor. Även skador till följd av krigshandlingar, naturkatastrofer och liknande orsaker undantas från kanalisationsprincipen.

Konventionen innehåller i övrigt bestämmelser om tillämpningsområde, undantag från ersättningsansvaret, ansvaret vid transporter, preskription och behörighetsregler.

4.1.2 Tilläggskonventionen

Tilläggskonventionen innehåller regler om kompletterande ersättning av statsmedel vid katastrofolyckor. Enligt konventionen betalas ersättning av statsmedel om ansvarsbeloppet enligt Pariskonventionen inte räcker till full ersättning av skadelidande.

4.1.3 Ett ersättningssystem i tre steg

Paris- och tilläggskonventionen bildar tillsammans ett ersättningssystem i tre steg. Det första steget ansvarar anläggningsinnehavaren för enligt Pariskonventionen. Som redan nämnts antog OECD:s kärnenergiorgan NEA år 1990 en rekommendation om att konventionsstaterna bör sträva efter att höja anläggningsinnehavarnas ersättningsansvar till 150 miljoner SDR (ca 1 750 miljoner kronor). Flera konventionsstater har dock valt att låta anläggningsinnehavarna svara för ännu högre belopp och att kräva försäkring eller annan ekonomisk säkerhet för samma belopp. Som exempel kan nämnas att för en reaktor i Belgien krävs en försäkring om

1 200 miljoner euro, i Frankrike 700 miljoner euro, i Finland 600 miljoner SDR, i Nederländerna 1 200 miljoner euro (vilket motsvarar ca 1 000 miljoner SDR) och i Spanien 700 miljoner euro (ca 580 miljoner SDR).

Det andra steget utgör intervallet mellan anläggningsinnehavarens ansvar och vad staten där anläggningen är belägen ansvarar för. För de länder som självmant valt att öka anläggningsinnehavarens ansvar till ett belopp om minst 175 miljoner SDR, däribland Sverige, kan det saknas ett intervall till det tredje ersättningssteget. Staten är dock alltid subsidiärt ansvarig för samma belopp som anläggningsinnehavaren.

Till det tredje steget ska de stater som är anslutna till tilläggskonventionen (s.k. Brysselstater) gemensamt betala för att ersätta atomskador i intervallet 175–300 miljoner SDR. Dessa belopp fastställdes genom en ändring av tilläggskonventionen år 1982 och den totala ersättningen som ska betalas enligt detta steg är alltså 125 miljoner SDR (ca 1,5 miljarder kronor). Hur mycket varje enskild konventionsstat ska bidra med till det gemensamma beloppet vid en olycka bestäms utifrån en särskild formel i artikel 12 i tilläggskonventionen.

Efter 1982 har vissa konventionsstater höjt anläggningsinnehavarnas ansvarsbelopp till nivåer över det andra ersättningssteget och i vissa fall även över det tredje ersättningssteget. Höjningarna gav upphov till frågan i vilken utsträckning konventionsstaterna är skyldiga att tillhandahålla ersättning enligt det tredje ersättningssteget om en olycka orsakar skador som överstiger 300 miljoner SDR och ansvarsbeloppet för den ansvarige anläggningsinnehavaren är högre än tilläggskonventionens andra ersättningssteg. Frågan behandlades i början av 1990-talet vid flera sammanträden med OECD:s atomenergiorgans expertgrupp för atomansvarighetsfrågor. Expertgruppen ansåg det bäst förenligt med tilläggskonventionens syfte att tolka konventionen som att hela beloppet från det tredje ersättningssteget är tillgängligt för ersättning *även* om ansvarsgränsen för den ansvarige anläggningsinnehavaren överstiger 175 miljoner SDR. Expertgruppen föreslog därför att det tredje ersättningssteget i så fall ska kunna tas i anspråk först när anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp har utnyttjats till fullo. Konventionsstaterna ska först därefter ersätta de återstående skadorna upp till 125 miljoner SDR. Tolkningen ansågs också förenlig med tilläggskonventionens artikel 9 (c), som föreskriver att ingen konventionsstat är skyldig att tillhandahålla allmänna medel innan den ansvarige anläggningsinnehavarens ansvarsbelopp har utnyttjats till fullo. Mot denna bakgrund antog OECD:s råd den 26 november 1992 en rekommendation om tillämpningen av tilläggskonventionen. Enligt rekommendationen ska de stater som är anslutna till konventionen avge en förklaring om att de inte ska åberopa artikel 3 i konventionen för att vägra att tillsammans med övriga Brysselstater tillhandahålla upp till 125 miljoner SDR i de fall en konventionsstat har ålagt anläggningsinnehavare ett ansvar som överstiger 175 miljoner SDR.

Sverige har ännu inte formellt avgett en sådan förklaring, men tilläggskonventionens tolkning har behandlats i ett tidigare lagstiftningsärende. Frågan om en svensk förklaring i enlighet med OECD:s rekommendation aktualiserades när regeringen föreslog att de svenska anläggningsinnehavarnas ansvar (undantaget de som enbart framställer, bearbetar och förvarar av obestrålat uran, inklusive transporter av obestrålat uran) skulle höjas

till 300 miljoner SDR. Regeringen föreslog att Sverige skulle avge en sådan förklaring som OECD:s råd rekommenderade (prop. 2000/01:43 s. 23). Riksdagen hade inga invändningar (bet. 2000/01:LU7).

4.1.4 2004 års ändringsprotokoll

Genom ändringsprotokollet till Pariskonventionen ändras flertalet av konventionens artiklar. Ändringarna innebär bl.a. att ansvarsbeloppet i det första steget i ersättningssystemet höjs väsentligt, från 15 miljoner SDR (ca 175 miljoner kronor) till lägst 700 miljoner euro (ca 6,9 miljarder kronor). Staterna får också möjlighet att införa ett obegränsat skadeståndsansvar för anläggningsinnehavaren. De särskilda ansvarsbeloppen för s.k. lågriskanläggningar och transporter höjs från rådande minimum om 5 miljoner SDR (ca 60 miljoner kronor) till ett lägsta belopp om 70 miljoner euro (ca 690 miljoner kronor) för lågriskanläggningar och 80 miljoner euro (ca 780 miljoner kronor) för transporter.

Genom ändringsprotokollet till tilläggskonventionen anpassas ansvarsbeloppen till det höjda beloppet i det första steget i Pariskonventionen, dvs. lägst 700 miljoner euro. Om skadorna överstiger denna nivå ska ersättning i det andra steget betalas av den stat på vars territorium anläggningen finns med som högst ett belopp som utgör skillnaden mellan 700 miljoner och 1 200 miljoner euro, dvs. 500 miljoner euro. Om innehavarens ansvarsbelopp har fastställts till ett belopp som överstiger 700 miljoner euro minskas det andra steget i motsvarande mån. Det innebär att statens primära ersättningsansvar enligt det andra steget i tilläggskonventionen till och med helt kan försvinna.

Inget av ändringsprotokollen har ännu trätt i kraft (se avsnitt 4.3 för en närmare redogörelse av vad som krävs för att ändringsprotokollen ska träda i kraft).

4.2 Nationella bestämmelser

Sverige är part till båda konventionerna och är skyldigt att ha bestämmelser om ersättning och ansvar i enlighet med dem. De bestämmelserna finns i atomansvarighetslagen (1968:45).

Enligt atomansvarighetslagen är innehavaren av en anläggning strikt ansvarig för en atomskada som orsakats av en atomolycka, förutom i de undantagsfall där en transportör är ansvarig. Ansvaret för en innehavare av en svensk anläggning uppgår till 300 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR), vilket i dagsläget motsvarar ca 3,5 miljarder kronor. Om anläggningen endast är till för att framställa, behandla eller förvara obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner SDR (ca 120 miljoner kronor) för varje olycka. Detsamma gäller för atomolyckor som uppkommer under transport av obestrålat uran. Anläggningsinnehavaren är skyldig att ha en försäkring för att täcka sitt ansvar. Försäkringen får tas så att försäkringsbeloppet antingen täcker ansvaret för varje inträffad olycka, eller så att den försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning

som försäkringsgivaren ska betala på grund av försäkringen. Om försäkringen täcker ansvaret för varje inträffad olycka ska försäkringsbeloppet motsvara minst det ansvarsbelopp som gäller för anläggningens innehavare. Om försäkringen i stället gäller för anläggningen ska försäkringsbeloppet motsvara minst 120 procent av nämnda ansvarsbelopp. I försäkringsbeloppen ingår inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Staten ansvarar i andra hand för anläggningsinnehavarens ersättningskyldighet. Detta framgår inte uttryckligen av Pariskonventionen eller tilläggskonventionen, men är ett folkrättsligt ansvar. Detta subsidiära ansvar innebär att staten ska betala ersättning till den som är berättigad till ersättning av innehavaren av en anläggning i Sverige, om den ersättningsberättigade visar att denne inte har kunnat få ut ersättningen av innehavarens försäkringsgivare. Staten får sedan återkräva ersättningen av anläggningsinnehavaren eller dennes försäkringsgivare.

I tredje hand kan ersättning också fås från de stater som är anslutna till tilläggskonventionen. I atomansvarighetslagen är detta s.k. gemensamma statsansvar formulerat så att det sammanlagda beloppet av de ersättningar som betalas dels enligt första och andra steget, dels enligt det gemensamma betalningsansvaret uppgår till ett totalt belopp motsvarande 425 miljoner SDR. Eftersom anläggningsinnehavare i allmänhet ska svara för skador upp till 300 miljoner SDR ska det gemensamma statsansvaret i de fallen följaktligen uppgå till 125 miljoner SDR.

Utöver de regler som följer av Paris- och tilläggskonventionen finns ytterligare ett ersättningssteg i atomansvarighetslagen: det s.k. självständiga statsansvaret. Detta ersättningssteg saknar motsvarighet i Paris- och tilläggskonventionens system och infördes i svensk lagstiftning år 1982. Enligt detta ersättningssteg ska staten betala ytterligare ersättning, om en innehavare av en anläggning här i landet är ansvarig och de ersättningar som betalas enligt första till tredje stegen inte räcker för att ersätta de uppkomna atomskadorna. Den totala ersättning som kan betalas enligt samtliga ersättningssteg uppgår numera till 6 miljarder kronor. Hur stor statens ersättning är enligt det självständiga statsansvaret beror med andra ord på hur stora belopp som betalas av anläggningsinnehavaren, dennes försäkringsgivare och stater enligt de tre föregående stegen. Detta självständiga statsansvar omfattar skador i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt skador som uppkommit ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerade i något av dessa länder. Det omfattar även skador som uppkommit på andra ställen, om skadan tillfogats en svensk medborgare eller en svensk juridisk person. Slutligen betalas också ersättning för skada i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning enligt denna stat skulle betalas för atomskada som uppkommer i Sverige.

5 Reaktorinnehavarnas ansvar bör utökas

5.1 Nya bestämmelser beslutade av riksdagen som ännu inte trätt i kraft

Riksdagen har den 17 juni 2010 i enlighet med förslagen i prop. 2009/10:173 Kärnkraften – ökat skadeståndsansvar beslutat att godkänna 2004 års ändringsprotokoll till Paris- och tilläggskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område, och bl.a. beslutat en ny lag, lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, samt ett antal följdändringar i andra lagar. Lagen och lagändringarna träder i kraft och den svenska ratificeringen av 2004 års ändringsprotokoll sker när regeringen bestämmer. Detta ska ske så snart Sverige och de övriga parterna är klara att ratificera.

I den nya lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor återfinns de ändringar som behövs för att Sverige ska klara de åtaganden som följer av de internationella reglerna och en del svenska bestämmelser. När den nya lagen träder i kraft upphör den nu gällande atomansvarighetslagen att gälla. Den nya lagen innebär, i enlighet med 2004 års ändringar av Pariskonventionen, ett förbättrat skydd för skadelidande i händelse av en radiologisk olycka.

Det införs ett obegränsat skadeståndsansvar för innehavare av kärntekniska anläggningar, vilket möjliggörs av 2004 års ändringar av Pariskonventionen och tilläggskonventionen. Skadeståndsansvaret är fortsatt strikt. Innehavare av reaktorer blir vidare skyldiga att säkra finansieringen av sitt skadeståndsansvar upp till 1 200 miljoner euro. Finansieringen ska ske genom att reaktorinnehavare ställer en ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet som vid varje tidpunkt täcker ersättningsansvaret upp till de ovan angivna beloppen. För andra kärntekniska anläggningar än reaktorer blir huvudregeln att innehavaren ska finansiera ansvaret upp till 700 miljoner euro.

Staten kommer liksom tidigare att ansvara i andra hand för innehavarens ersättningsskyldighet, men högst för ett belopp upp till 1 200 miljoner euro. Konventionsstaterna kommer därutöver få en skyldighet att gemensamt betala ersättning i intervallet mellan 1 200 miljoner och 1 500 miljoner euro, oavsett i vilken konventionsstat som den radiologiska olyckan inträffar.

5.2 Behov av en lagändring

En förutsättning för att den nya lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor ska kunna börja tillämpas är att ändringsprotokollet till Pariskonventionen om skadeståndsansvar på atomenergins område och dess tilläggskonvention ratificeras och träder i kraft. Den processen har dock visat sig problematisk ur ett EU-rättsligt perspektiv. Det beror på

rådets beslut 2004/294/EG av den 8 mars 2004 om bemyndigande för de medlemsstater som är fördragsslutande parter i Pariskonventionen av den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergins område att i Europeiska gemenskapens intresse ratificera eller ansluta sig till protokollet om ändring av konventionen. Enligt detta beslut ska medlemsstaterna inom rimlig tid och om möjligt före den 31 december 2006 samtidigt deponera sina ratifikations- eller anslutningsinstrument avseende protokollet om ändring av Pariskonventionen. Ännu i oktober 2017 har inte alla berörda medlemsstater nödvändig lagstiftning på plats och det finns därför inte förutsättningar för ett gemensamt agerande från medlemsstaternas sida i enlighet med rådsbeslutet. Sverige bedöms inte heller ensidigt kunna ratificera ändringsprotokollet och sätta den nya lagen i kraft, eftersom det utöver att strida mot rådsbeslutet riskerar att leda till svåröverskådliga folkrättsliga komplikationer.

Situationen kompliceras ytterligare av att förutsättningarna för att de två ändringsprotokollen ska kunna träda i kraft skiljer sig åt. Av artikel 20 i Pariskonventionen följer att ändringar i konventionen ska antas genom överenskommelse mellan samtliga konventionsstater och träder i kraft när två tredjedelar av medlemsstaterna har ratificerat, godtagit eller godkänt ändringarna. Ändringarna i tilläggskonventionen träder däremot enligt artikel 21 i konventionen i kraft först när samtliga konventionsstater har ratificerat, godtagit eller godkänt ändringarna, något som ännu inte har varit möjligt att uppnå. Den preliminära bedömningen är också att ett ikraftträdande av enbart Pariskonventionens ändringsprotokoll skulle kunna leda till flera oklarheter som kan komma att bli svåra att hantera. Konventionsstaterna är i dagsläget överens om att ändringsprotokollen bör träda i kraft samtidigt, vilket i enlighet med tilläggskonventionen kan ske först när samtliga konventionsstater kan ratificera, godta eller godkänna ändringarna.

Ikraftträdandet av den nya lagen om ansvar och ersättning för radiologiska olyckor samt ratificeringen av Pariskonventionens tilläggsprotokoll har således försenats av skäl som Sverige inte råder över.

Även om det i nuläget inte finns förutsättningar att sätta den nya lagen om ansvar och ersättning för radiologiska olyckor i kraft kan dock kraven på reaktorinnehavare i den nu gällande atomansvarighetslagen höjas, utan att övriga ändringar som följer av den reviderade Pariskonventionen görs i detta skede. Ansvarsbeloppen och försäkringsbeloppen för reaktorinnehavare i den nu gällande atomansvarighetslagen, 300 miljoner SDR (ca 3,5 miljarder kronor), framstår vid en internationell jämförelse som låga. Som exempel kan nämnas att för en reaktor i Belgien krävs en försäkring om 1 200 miljoner euro, i Frankrike 700 miljoner euro, i Finland 600 miljoner SDR, i Nederländerna 1 200 miljoner euro och i Spanien 700 miljoner euro. Det är därför lämpligt att ansvaret för reaktorinnehavare vid radiologiska olyckor utökas också i Sverige.

5.3 Utökat ansvar för reaktorinnehavare

Regeringens förslag: Reaktorinnehavare ska vid en atomolycka ansvara för ersättning för atomskador upp till ett belopp om 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter, vilket motsvarar ca 1 200 miljoner euro. Reaktorinnehavare ska även vara skyldiga att ha en försäkring för samma belopp.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, däribland *Energimyndigheten* och *Naturvårdsverket*, är positiva till förslaget. Några remissinstanser, såsom *Energiföretagen* och *Sydkraft AB*, konstaterar att förslaget ligger inom ramen för energiöverenskommelsen och att man stödjer de sammantagna skrivningarna i denna, inklusive det utökade ansvarsbeloppet. Sammantaget är en majoritet av remissinstanserna positiva till förslaget eller har inga invändningar mot det.

Naturvårdsverket och Energimyndigheten anför att förslaget ligger i linje med principen om att den som orsakar en miljöpåverkan också ska stå för dess kostnader (polluter pays principle). *Naturskyddsföreningen*, *SERO* och *Greenpeace* anser att ansvars- och försäkringsbeloppen bör vara ännu högre. *Greenpeace* ifrågasätter att 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter skulle motsvara värdet av 1 200 miljoner euro år 2010. *Miljövännen för kärnkraft* ställer sig istället frågande till att förslaget läggs på den högsta nivån i EU tillsammans med unionens mest tätbefolkade länder, Belgien och Nederländerna. Enligt föreningen borde Finland vara ett mer jämförbart alternativ. *SERO* menar att även det mellanlagret för använt kärnbränsle, *CLAB*, bör omfattas av de skärpta kraven. *Vattenfall AB* och *Forsmark Kraftgrupp AB* anför att de berörda bolagens försäkringspremier kommer att öka minst proportionellt med det ökade beloppet och att förslaget kommer innebära betydande ökade kostnader för bolagen.

Skälen för regeringens förslag: Med utgångspunkt i den miljörättsliga principen att förorenaren betalar bör det belopp som innehavare av reaktorer i Sverige ansvarar för vid en radiologisk olycka höjas. Enligt energiöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna ska ansvaret utökas till 1 200 miljoner euro i enlighet med riksdagsbeslut som antagits efter förslag i betänkande 2009/10:CU29.

Regeringen föreslår således att det ersättningsbelopp som reaktorinnehavarna ska svara för höjs från det nuvarande beloppet om 300 miljoner särskilda dragningsrätter till 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter, vilket vid en jämförelse av ett genomsnittligt värde under år 2017 motsvarar ungefär 1 200 miljoner euro eller 11,8 miljarder svenska kronor.

Att skadeståndsansvaret föreslås uppgå till 1 200 miljoner euro beror på att det är nivån som parterna enades om i energiöverenskommelsen. Enligt nuvarande lydelse av Pariskonventionen får konventionsparterna dessutom endast kräva skadeståndsansvar i samma utsträckning som anläggningsinnehavarna kan få försäkring för, vilket i dagsläget är 1 200 miljoner euro.

Reaktorinnehavarna bör således även i fortsättningen vara skyldiga att ha en ansvarsförsäkring för att täcka det belopp som de är ersättnings-skyldiga för. Ett sådant ökat skadeståndsansvar tillsammans med ett skärpt försäkringskrav innebär att reaktorinnehavarna i ökad utsträckning får ta ansvar för kärnkraftens risker. Om en atomolycka skulle inträffa vid en reaktor ökar också möjligheterna för de skadelidande att få ersättning direkt från den ansvarige verksamhetsutövarens försäkringsbolag.

Det saknas i dagsläget skäl att höja ansvarsbeloppen för innehavare av forskningsreaktorer (vars syfte inte är att utvinna energi) och av andra anläggningar än reaktorer eller för transporter av atoms substans. Eftersom energiöverenskommelsen inte heller omfattar ändrade ansvarsbelopp för dessa grupper av verksamhetsutövare och aktiviteter lämnas inga sådana förslag.

Ansvarsbelopp och försäkringsbelopp anges både i den svenska lagstiftningen och i Paris- och tilläggskonventionen i s.k. särskilda dragningsrätter (SDR). Det gäller båda reaktorinnehavare och andra grupper av verksamhetsutövare som omfattas av atomansvarighetslagen. För förstäl-sens skull och för att göra så lite ändringar som möjligt i atomansvarig-hetslagens bestämmelser bör de höjda beloppen för reaktorinnehavare bestämmas på samma sätt, varför ansvars- och försäkringsbeloppen för reaktorinnehavare ska vara 1 000 miljoner SDR.

5.4 Förändrat ansvar för staten?

Regeringens bedömning: Statens subsidiära ansvar för skadeersätt-ning ökar till samma belopp som reaktorinnehavarna ansvarar för. Med hänsyn till att reaktorinnehavarna även föreslås vara skyldiga att ha en försäkring för samma belopp bedöms dock inte statens subsidiära an-svar för skadeersättning öka.

Promemorians bedömning: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte kommenterat frågan eller haft synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning: Staten har alltid ett ansvar i andra hand för den ersättning som anläggningsinnehavare ska betala till de skadelidande. Om den som har rätt till ersättning för atomskador enligt atomansvarighetslagen visar att denne inte har kunnat få ersättning av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare ska alltså staten i stället betala ersättningen. Statens subsidiära ansvar uppgår till samma belopp som anläggningsinnehavaren svarar för. Statens ansvar kan alltså sägas öka beloppsmässigt i samma utsträckning som för reaktorinnehavare, från 300 miljoner SDR till 1 000 miljoner SDR.

Ansvaret är dock, precis som tidigare, begränsat till ersättning som ska-deberättigade inte har kunnat få från reaktorinnehavarens försäkrings-givare. Med hänsyn till att reaktorinnehavare även kommer att vara skyl-diga att ha försäkring för det höjda ansvarsbeloppet om 1 200 miljoner euro kan statens subsidiära ansvar för skadeersättning inte sägas förändras i någon större utsträckning.

5.5 Ingen förändring av det gemensamma statsansvaret

Regeringens bedömning: Sveriges och andra konventionsstaters skyldigheter att betala ersättning enligt det gemensamma statsansvaret påverkas inte av höjningen av ansvarsbeloppen för reaktorinnehavare.

Promemorians bedömning: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte lämnat några synpunkter i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Staten har utöver det subsidiära ansvaret för ersättning i det andra ersättningssteget (se avsnitt 5.4) även ansvar för att betala ersättning enligt atomansvarighetslagens tredje ersättningssteg; det gemensamma statsansvaret för Brysselstater. Som framgår ovan (avsnitt 4.1.3) är ersättningen i tredje steget statsmedel som parterna till tilläggskonventionen gemensamt bidrar med. Ersättningen enligt det gemensamma statsansvaret kan uppgå till totalt 125 miljoner SDR och betalas av konventionsparterna enligt den formel som anges i artikel 12 i konventionen. Den ändring av reaktorinnehavarnas ansvarsbelopp som nu föreslås påverkar inte Sveriges åtaganden vid en atomolycka som en anläggningssinnehavare i en annan konventionsstat ansvarar för. Andra konventionsstaters beredvillighet att betala ersättning vid en olycka i en svensk anläggning torde inte heller påverkas av höjningen.

5.6 En justering av det särskilda statsansvaret

Regeringens förslag: Statens ersättningsskyldighet enligt det särskilda statsansvaret upphävs för atomolyckor vid reaktorer.

Promemorians förslag: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: har med ett undantag inte yttrat sig i frågan. *Riksgälden* konstaterar dock att det utökade ansvaret för reaktorinnehavarna borde – allt annat lika – reducera statens kostnader vid en eventuell atomolycka.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts ovan har staten både en subsidiär ersättningsskyldighet i det andra ersättningssteget (se avsnitt 5.4) och en gemensam ersättningsskyldighet med s.k. Brysselstater i det tredje ersättningssteget (se avsnitt 5.5) för s.k. atomskador. Utöver det har staten slutligen även ett ansvar att betala ut ersättning enligt atomansvarighetslagens fjärde ersättningssteg: det s.k. särskilda statsansvaret. Enligt det steget ska staten betala ersättning, i de fall en anläggningssinnehavare här i landet är ansvarig och de ersättningar som utgår enligt första till tredje ersättningssteget inte räcker till för att ersätta uppkomna skador. Ersättningen kan, tillsammans med övriga ersättningar enligt föregående steg, i dagsläget uppgå till totalt sex miljarder kronor.

Det belopp om 1 000 miljoner SDR (cirka 11,8 miljarder kronor) som reaktorinnehavarna nu föreslås ansvara för kommer dock att överstiga det

belopp om totalt sex miljarder kronor som kan betalas ut enligt det särskilda statsansvaret. Även staten svarar i andra hand för samma höjda belopp som reaktorinnehavarna. Den statliga ersättningen enligt det fjärde ersättningssteget förlorar därmed sin betydelse för de olyckor som reaktorinnehavarna i högre grad ska ansvara för. De olyckor som innehavare av reaktorer ansvarar för upp till 1 000 miljoner SDR bör därmed inte längre ingå i systemet med ersättning enligt det särskilda statsansvaret. Det utökade ansvaret för reaktorinnehavarna minskar således de kostnader som skulle drabba staten vid en atomolycka med omfattande konsekvenser.

Det särskilda statsansvaret bör dock vara oförändrat vid andra sorters olyckor, då anläggningsinnehavare även i fortsättningen ansvarar för ersättningsbelopp på en lägre nivå.

5.7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Promemorians förslag: var att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 augusti 2018.

Remissinstanserna: är övervägande negativt inställda till den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande.

Vattenfall AB, SKGS, Energiföretagen Sverige och Svenskt Näringsliv anför att den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande, den 1 augusti 2018, är alltför tidigt för att bolagen ska kunna uppfylla de föreslagna kraven och förespråkar därför ett ikraftträdande tidigast den 1 januari 2019.

European Liability Insurance for the Nuclear Industry (ELINI), Nordiska kärnförsäkringspoolen samt Sydkraft tillsammans med *OKG AB* och *Barsebäck Kraft AB* har anförut att det är av avgörande betydelse att de nya kraven inte träder i kraft förrän i samband med de årliga förnyelserna av försäkringarna, då det är vid denna tidpunkt som den tillgängliga försäkringskapaciteten kan omfördelas och är förhandlingsbar.

Forsmark Kraftgrupp AB och *Ringhals AB* anser att lagändringarna bör träda i kraft först den 1 januari 2020 för att bolagen ska ha tillräckliga förutsättningar att uppfylla lagens krav.

Skälen för regeringens förslag: Såsom har påpekats av flera remissinstanser är det nödvändigt att de nya kraven på försäkringar inte träder i kraft förrän i samband med de årliga förnyelserna av försäkringarna, eftersom det är vid denna tidpunkt som den tillgängliga försäkringskapaciteten kan omfördelas och är förhandlingsbar. Med ett ikraftträdande den 1 januari 2019 bedöms dock de berörda bolagen få tillräckliga förutsättningar för förhandling av försäkringsvillkor och övriga nödvändiga åtgärder. Om lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2019 finns det inget behov av övergångsbestämmelser.

6 Konsekvensanalys

Konsekvenser för de bolag som har atomreaktorer

Förslaget innebär en skärpning av skadeståndsskyldigheten vid och försäkringskraven för s.k. atomolyckor för innehavare av atomreaktorer för utvinning av energi. I Sverige finns tre sådana bolag, nämligen reaktorbolagen för Forsmarks, Oskarshamns och Ringhals kärnkraftverk. Enligt förslaget blir de skyldiga att teckna en ansvarsförsäkring med ett försäkringsbelopp om 1 000 miljoner SDR, vilket motsvarar ca 11,8 miljarder kronor. Detta är en väsentlig höjning från dagens 300 miljoner SDR (eller 360 miljoner SDR, beroende på hur försäkringen har tagits), vilket motsvarar ca 3,5 miljarder kronor. Med en höjning av försäkringsbeloppen följer en ökad kostnad för försäkringspremier. I det rådande finansiella marknadsläget för försäkringar finns det dock ingen anledning att förvänta sig att de föreslagna ändringarna leder till att premierna ökar mer än proportionellt i förhållande till det ökade försäkringsbeloppet. Bolagens ökade kostnader för försäkringspremier är ett steg i riktning mot principen om att förorenaren betalar.

De berörda bolagen ska inte ha några svårigheter att teckna försäkringar. Den erforderliga försäkringskapaciteten finns tillgänglig på den europeiska marknaden. Andra länder, t.ex. Nederländerna och Belgien, kräver redan försäkring av motsvarande ansvarsbelopp för reaktorinnehavare.

Konsekvenser för staten som ersättningsansvarig

Staten har ett ansvar i andra hand för det skadeståndsansvar som anläggningshavarna har enligt Pariskonventionen. Ett sådant ansvar gäller även enligt atomansvarighetslagen. Om någon har rätt till ersättning, men inte kan få ersättning av anläggningssinnehavarens försäkringsgivare, har den skadeberättigade alltså i stället rätt till ersättning från staten. Statens andrandsansvar bör enligt förslaget, liksom tidigare, inte överstiga anläggningssinnehavarens ansvar, oavsett vilken sorts anläggning eller olycka det handlar om. För atomreaktorer föreslås statens ansvar alltså öka i motsvarande grad som för reaktorinnehavare, upp till 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter (SDR). Förslaget utgår dock från att innehavarna av kärnkraftsreaktorer kommer att täcka ansvaret upp till samma belopp med försäkring. Med hänsyn till att reaktorinnehavare även kommer att vara skyldiga att ha försäkring för 1 000 miljoner SDR bör en statlig garanti aktualiseras i mindre utsträckning än vad som är fallet med dagens försäkringskrav för reaktorinnehavare.

Att reaktorinnehavare blir skyldiga att ha en försäkring för atomolyckor vid reaktorer med ett avsevärt mycket högre belopp än i dagsläget medför även att statens ersättningskyldighet enligt det fjärde ersättningssteget kan upphävas för samma olyckor. Skulle det inträffa en olycka som omfattas av reaktorinnehavarnas ansvar och som är av större dignitet leder förslaget således till att statens kostnader för skadeersättningar skulle minska i samma utsträckning som reaktorinnehavarnas ansvar för kostnaderna ökar.

Konsekvenser för statliga myndigheter och domstolarna

Förslaget innebär ingen ny verksamhet för Finansinspektionen, som har till uppgift att granska de försäkringar som tillståndshavarna ska ha enligt atomansvarighetslagen. Den granskning av sådana försäkringar som myndigheten genomför finansieras med en avgift enligt förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

Förslaget innebär inte heller någon förändring för eventuell domstolsprövning enligt atomansvarighetslagen, och kommer därför inte att få några ekonomiska konsekvenser för domstolarna.

Miljön

Det ökade kravet på skadeståndsansvar innebär att tillståndshavarna ges ytterligare drivkrafter att hålla en hög säkerhet vid kärnkraftverken.

EU-rättsliga aspekter

Förslaget till ändring i atomansvarighetslagen innebär inte att Sverige agerar i strid med rådets beslut 2004/294/EG av den 8 mars 2004 om bemyndigande för de medlemsstater som är fördragsslutande parter i Pariskonventionen av den 29 juli 1960 om skadeståndsansvar på atomenergis område att i Europeiska gemenskapens intresse ratificera eller ansluta sig till protokollet om ändring av konventionen. Förslaget bedöms även i övrigt vara i överensstämmelse med EU-rätten och bidrar till att harmonisera svenska krav i förhållande till andra jämförbara medlemsstater.

7 Författningskommentar

17 §

Paragrafen grundar sig på artikel 7 och 11 i Pariskonventionen och innehåller bestämmelser om begränsning av anläggningsinnehavarens ansvar. Ändringen i *första stycket första punkten* innebär att ansvarsbeloppet för anläggningsinnehavare höjs från 300 miljoner särskilda dragningsrätter till 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter, om innehavet avser en atomreaktor för att utvinna energi. Övriga ansvarsbelopp förändras inte.

Vilka anläggningar som är atomreaktorer framgår av 1 §. Endast reaktorer som har till syfte att utvinna energi omfattas dock av *första stycket första punkten*, med ett ansvarsbelopp om 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter. En forskningsreaktor omfattas därmed inte men kan däremot omfattas av andra punkten, beroende på om den ska anses vara en atomreaktor eller en annan atomanläggning.

Enligt *första stycket andra punkten* är ansvaret för andra anläggningar än de som avses i 1 och för olyckor under transport av atoms substans alltså begränsat till ett belopp om 300 miljoner särskilda dragningsrätter. Med transport avses inte transport inom en atomanläggning. Om en olycka inträffar under transport av atoms substans inom en anläggning är ansvarsbeloppet beroende av vilken typ av anläggning det är, dvs. om det är en atomreaktor för utvinning av energi eller en annan atomanläggning. Om

en olycka däremot sker under transport av atomsubstans utanför en atomanläggning är ansvaret alltid begränsat till 300 miljoner särskilda dragningsrätter.

Därutöver görs redaktionella ändringar. Paragrafens *första stycke* delas upp på tre stycken för att underlätta läsförståelsen. Ordalydelsen i det *andra stycket* moderniseras något. Bestämmelsen i paragrafens *tredje stycke* om att de belopp som anges i bestämmelsens första stycke inte innefattar ränta eller ersättning för rättegångskostnader förs in i den inledande satsen i första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.

18 §

I *första stycket* ändras hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första–tredje styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §.

Vidare moderniseras paragrafens ordalydelse något, utan någon ändring i sak.

19 §

Paragrafens ordalydelse moderniseras något, utan att någon ändring i sak är avsedd.

I *första stycket* ändras även hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första–tredje styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §.

22 §

I paragrafens moderniseras ordalydelsen något, utan någon ändring i sak.

I *första stycket* ändras hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första och andra styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §.

Även *andra stycket* ändras redaktionellt, genom att de försäkringsalternativ som benämns a) och b) istället benämns 1 och 2.

23 §

I paragrafens *första stycke* görs ett tillägg för att reglera försäkringskravet för innehavare av atomreaktorer för utvinning av energi som väljer att ta en försäkring per anläggning enligt 22 § andra stycket andra punkten. Genom tillägget klargörs att försäkringsbeloppet i så fall ska motsvara hundra procent av det ansvarsbelopp som anges i 17 § första stycket första punkten. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.

I övrigt moderniseras språket något i paragrafen, utan ändring av sakinnehållet. Därutöver ändras hänvisningarna till 17 § första stycket och till 22 § andra stycket, till följd av de redaktionella ändringarna i de bestämmelserna.

28 §

Paragrafen ändras språkligt genom ett modernare uttryckssätt, men utan att paragrafens innehåll ändras i sak. Vidare ändras hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första och andra styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §. Med hänsyn till att bestämmelsen endast

rör innehavare av atomanläggningar i Sverige behöver hänvisningen inte avse 17 § tredje stycket.

29 §

I paragrafens *första stycke* ändras hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första–tredje styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §. Stycket ändras också dels redaktionellt, dels språkligt genom ett modernare uttrycks sätt, men utan att paragrafens innehåll ändras i sak.

Även i *andra stycket* moderniseras ordvalet utan någon ändring av sakinnehållet.

30 §

I paragrafens *första stycke* ändras hänvisningen till 17 § andra stycket till att avse 17 § fjärde stycket, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §. Vidare moderniseras paragrafens ordalydelse, utan att innehållet ändras i sak.

31 §

I paragrafen anges det belopp som ska utgå gemensamt från de stater som anslutit sig till tilläggskonventionen, i enlighet med det gemensamma statsansvaret. I paragrafens *första stycke* förtydligas att det sammanlagda belopp som kan utgå enligt detta ersättningssteg *inte* är beroende av hur stor ersättning som utges av anläggningsinnehavaren eller den stat där anläggningen finns i tidigare ersättningssteg, utan alltid uppgår till maximalt 125 miljoner särskilda dragningsrätter. Vidare tas hänvisningen till de två första ersättningsstegen i 5–21 §§ bort och det totala belopp som kan utgå enligt de tre första ersättningsstegen gemensamt – 425 miljoner särskilda dragningsrätter – ersätts av det totala belopp som kan utgå enligt det tredje ersättningssteget, nämligen 125 miljoner särskilda dragningsrätter. Att ersättning i första hand ska utgå från anläggningsinnehavaren framgår av 29 §. Att staten subsidiärt svarar för samma belopp som anläggningsinnehavaren, i de fall skadelidande inte har kunnat få ersättning av försäkringsgivaren, framgår av 28 §. Hur stor andel varje stat ska bidra med till det sammanlagda beloppet om 125 miljoner särskilda dragningsrätter enligt det tredje ersättningssteget beräknas utifrån en formel som anges i artikel 12 i tilläggskonventionen.

Därutöver moderniseras paragrafens ordalydelse.

31 a §

Paragrafens *första och tredje stycke* ändras, så att ersättning för skador till följd av en atomolycka som en innehavare av en atomreaktor för att utvinna energi ansvarar för med det ansvarsbelopp som anges i 17 § första stycket 1 undantas från det särskilda statsansvar som regleras i paragrafen. Övriga olyckor, som anläggningsinnehavarna ansvarar för med de belopp som anges i 17 § första stycket 2 och andra stycket, omfattas dock fortfarande av paragrafen. I de fallen har staten med andra ord fortfarande en ersättnings skyldighet för skador upp till sex miljarder. Paragrafen behandlas i avsnitt 5.6.

I övrigt görs redaktionella ändringar i *första stycket* samt en viss språklig modernisering av paragrafen.

33 §

Paragrafens ordalydelse moderniseras något, utan någon ändring i sak. Vidare ändras hänvisningen till 17 § första stycket till att avse 17 § första och andra styckena, till följd av de redaktionella ändringarna i 17 §. Slutligen formuleras hänvisningarna till 31 § om genom att ”punkten” ersätts med ”meningen”. Hänvisningarna i sig ändras med andra ord inte, utan avser samma text i 31 §.

Sammanfattning av promemorian Ett ökat skadeståndsansvar och skärpta försäkringskrav för reaktorinnehavare

I promemorian föreslås ändringar i atomansvarighetslagen (1968:45) med innebörd att ansvarsbeloppen för reaktorinnehavare vid atomolyckor höjs. Innehavare av reaktorer i Sverige blir ansvariga för ett belopp om 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter (vilket motsvarar ca 11 800 miljoner kronor eller 1 200 miljoner euro) om det inträffar en atomolycka, dvs. en händelse eller serie händelse som leder till atomskador, vid reaktorn. Som atomskador räknas dels skador som orsakas av radioaktiva egenskaper hos atombränsle och radioaktiva produkter (inklusive sådana egenskaper i förening med andra farliga egenskaper hos bränslet eller produkten), dels skador som orsakas av joniserande strålning från andra strålningskällor än atombränsle eller radioaktiva produkter i en atomanläggning. Vad som räknas som atomskada är oförändrat, liksom regeln om att reaktorinnehavarnas skadeståndsansvar är strikt.

Reaktorinnehavarna blir även skyldiga att ha en ansvarsförsäkring för motsvarande belopp. Ett ökat skadestånds- och försäkringsansvar innebär att reaktorinnehavarna i större utsträckning än vad som är fallet i dag får ta ansvar för kostnaderna för kärnkraftens risker.

Ett sådant ökat ansvar för reaktorinnehavarna medför att det s.k. särskilda statsansvaret, som innebär att staten i sista hand ansvarar för ersättning upp till sex miljarder kronor, kan upphävas för olyckor som den gruppen av anläggningsinnehavare ska ansvara för i första hand.

Promemorians författningsförslag

Förslag till lag om ändring i atomansvarighetslagen (1968:45)

Härigenom föreskrivs i fråga om atomansvarighetslagen (1968:45) att 17–19, 22–23, 28–31 a och 33 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp motsvarande 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. *Såvitt gäller* en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran är ansvaret dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka. *Detsamma gäller* i fråga om atomolyckor som *uppkommer* under transport av sådant uran. För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

Föreslagen lydelse

17 §¹

För innehavare av en atomanläggning i Sverige är ansvaret enligt denna lag begränsat till ett belopp *som exklusive ränta och ersättning för rättegångskostnader*

1. motsvarar 1 000 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka, om innehavet avser en atomreaktor för att utvinna energi, och

2. motsvarar 300 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka, om innehavet avser annan anläggning än en sådan som avses i 1 eller olyckan inträffar under transport av atomsubstans.

Ansvaret är dock begränsat till ett belopp motsvarande 10 miljoner särskilda dragningsrätter för varje olycka i fråga om en anläggning för enbart framställning, behandling eller förvaring av obestrålat uran och i fråga om atomolyckor som inträffar under transport av sådant uran. I fråga om en atomolycka som inträffar under transport av atomsubstans avser anläggningshavarens ansvar enligt denna lag för andra skador än skador på transportmedlet inte i något fall ett lägre sammanlagt belopp än 10 miljoner särskilda dragningsrätter.

För innehavaren av en atomanläggning utanför Sverige bestäms ansvarsbeloppet enligt anläggningsstatens lag.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor *skall* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

De belopp som anges i första stycket innefattar inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket ”särskilda dragningsrätter” avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor görs efter kursen den dag då atomolyckan inträffade. Vid omräkningen till kronor *ska* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden den dagen tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

18 §

Är två eller flera anläggningsinnehavare ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § *första stycket*. Har skadan uppkommit under transport av flera partier atomsubstans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atomsubstans under transport, är dock anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Mellan anläggningsinnehavarna inbördes fördelas ansvarigheten efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

Är två eller flera anläggningsinnehavare ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet med begränsning för var och en av dem till belopp som gäller för honom enligt 17 § *första-tredje styckena*. Har skadan uppkommit under transport av flera partier atomsubstans på ett och samma transportmedel eller under tillfällig uppläggning i en och samma atomanläggning av flera partier atomsubstans under transport, är dock anläggningsinnehavarnas sammanlagda ansvarighet begränsad till det högsta belopp som gäller för någon av dem.

Mellan anläggningsinnehavarna inbördes fördelas ansvarigheten efter vad som är skäligt med hänsyn till varje anläggnings andel i skadans uppkomst och övriga omständigheter.

Om ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § *första stycket* eller 18 § första stycket *ej förslår* till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, *nedsättes* deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Kan det efter inträffat skadefall befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare *skall* utgå med endast viss kvotdel.

Om ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § *första–tredje styckena* eller 18 § första stycket *inte räcker* till gottgörelse åt dem som är berättigade till ersättning, *nedsätts* deras ersättningar och därpå belöpande ränta med samma kvotdel.

Kan det efter inträffat skadefall befaras att nedsättning enligt första stycket fordras, kan regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna, att ersättning tills vidare *ska* utgå med endast viss kvotdel.

22 §³

Innehavare av atomanläggning i Sverige *skall taga och vidmakthålla* försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det ansvarighetsbelopp som gäller för *honom* enligt 17 § första stycket. Försäkringen *skall* godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får *tagas* antingen
a) så att försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten för varje inträffande atomolycka; eller

b) så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

Ansvarighet för skada under transport får täckas av särskild försäkring.

Innehavare av atomanläggning i Sverige *ska ha* försäkring för att täcka sin ansvarighet för atomskada enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat intill det ansvarighetsbelopp som gäller för *denne* enligt 17 § första *och andra styckena*. Försäkringen *ska* godkännas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Försäkringen får *tas* antingen
1. så att försäkringsbeloppet täcker ansvarigheten för varje inträffande atomolycka; eller

2. så att försäkringen vid varje tidpunkt gäller för anläggningen med avtalat försäkringsbelopp efter avdrag för ersättning som försäkringsgivaren har att utge på grund av försäkringen.

23 §

I fall som anges i 22 § andra stycket
a) *skall* försäkringsbeloppet motsvara minst det ansvarighetsbelopp

I fall som anges i 22 § andra stycket
1 *ska* försäkringsbeloppet motsvara minst det ansvarighetsbelopp som

² Senaste lydelse 1982:1275.

³ Senaste lydelse 1982:1275.

som gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första stycket. I fall som anges i 22 § andra stycket b) skall försäkringsbeloppet motsvara minst etthundratjugo procent av nämnda ansvarighetsbelopp. I försäkringsbeloppet inräknas icke ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket b) och inträffar försäkringsfall som kan antagas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare, åligger det denna att snarast taga tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till minst etthundratjugo procent av sistnämnda belopp.

gäller för anläggningens innehavare enligt 17 § första och andra styckena. I fall som anges i 22 § andra stycket 2 ska försäkringsbeloppet motsvara minst etthundra procent av ansvarighetsbeloppet i fråga om en sådan atomreaktor som avses i 17 § första stycket 1 och minst etthundratjugo procent av ansvarighetsbeloppet i andra fall. I försäkringsbeloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnad.

Har försäkringen tagits på det sätt som anges i 22 § andra stycket 2 och inträffar försäkringsfall som kan antas ensamt eller i förening med tidigare försäkringsfall medföra nedskrivning av försäkringsbeloppet under det ansvarighetsbelopp som gäller för anläggningens innehavare, ska innehavaren snarast ta tilläggsförsäkring som åter bringar försäkringen upp till det försäkringsbelopp som innehavaren ansvarar för enligt första stycket.

28 §

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att han icke kunnat få ut ersättningen av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket utgår icke med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första stycket gällande ansvarighetsbeloppet.

Visar den som enligt denna lag eller motsvarande lagstiftning i annan konventionsstat är berättigad till ersättning av innehavare av atomanläggning i Sverige, att ersättningen inte kunnat fås ut av anläggningsinnehavarens försäkringsgivare, utges ersättningen av staten.

Ersättning enligt första stycket utgår inte med högre belopp än som svarar mot det för anläggningsinnehavaren enligt 17 § första och andra styckena gällande ansvarighetsbeloppet.

29 §

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggs-

Åvilar ansvarighet för atomskada innehavare av här i riket eller i annan stat som tillträtt tilläggs-

konventionen belägen atomanläggning, vilken *användes* för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, *skall*, om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första stycket eller 18 § första stycket *icke förslår* till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

a) i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

b) på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

c) på eller över det fria havet, i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket *likställs* med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken är hemmahörande eller *eljest* etablerad i sådan stat. Som medborgare i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen *jämställs* med medborgare i samma stat.

konventionen belägen atomanläggning, vilken *används* för fredliga ändamål och vid tiden för atomolyckan fanns upptagen på den i artikel 13 i tilläggskonventionen nämnda listan, och är svensk domstol enligt 36 § behörig att pröva ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavaren, *ska*, om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första–*tredje styckena* eller 18 § första stycket *inte räcker* till full ersättning eller om ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, gottgörelse av statsmedel beredas för atomskada som uppkommit

1. i Sverige eller annan stat som tillträtt tilläggskonventionen;

2. på eller över det fria havet ombord på fartyg eller luftfartyg som är registrerat i Sverige eller i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen; eller

3. på eller över det fria havet, i annat fall, om skadan tillfogats stat som tillträtt tilläggskonventionen eller medborgare i sådan stat, varvid dock ersättning för skada på fartyg eller luftfartyg utgår endast om detta vid tiden för atomolyckan var registrerat i stat som tillträtt tilläggskonventionen.

Vid tillämpning av första stycket *likställs* med medborgare i stat som tillträtt tilläggskonventionen bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, vilken är hemmahörande eller *annars* etablerad i sådan stat. Som medborgare i annan stat som tillträtt tilläggskonventionen än Sverige räknas även den som enligt lagen i sådan stat är att anse som stadigvarande bosatt i den staten och i fråga om rätt till ersättning enligt tilläggskonventionen *jämställs* med medborgare i samma stat.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § *bestämmer* enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § *andra* stycket.

Bestämmelserna i 15 § första stycket första punkten och tredje stycket om rätt till återkrav mot innehavare av atomanläggning äger motsvarande tillämpning beträffande rätt att av staten kräva åter vad som utgivits i anledning av atomskada för vilken ersättning av statsmedel utgår enligt 29 §.

Ersättning av statsmedel enligt 29 § *bestäms* enligt de grunder som anges i 11 § första stycket, 12 och 13 §§ samt 17 § *fjärde* stycket.

31 §⁵

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas till följd av en atomolycka, *dels* enligt 5–21 §§ samt 29 och 30 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, *dels* enligt sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 425 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talan om ersättning, *skall* omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om det inte för en viss olycka fastställs en annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenska kronor *skall* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

Om det belopp som med tillämpning av första och andra styckena står till förfogande för ersättning av statsmedel enligt 29 och 30 §§ inte räcker för att ersätta skadorna, sätts ersättningarna och räntan på ersättningarna

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas till följd av en atomolycka enligt dels 29 och 30 §§, *dels* sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, är begränsat till ett belopp motsvarande 125 miljoner särskilda dragningsrätter. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Med uttrycket "särskilda dragningsrätter" avses de av Internationella valutafonden använda särskilda dragningsrätterna. Förs talan om ersättning, *ska* omräkning från särskilda dragningsrätter till svenska kronor göras efter kursen den dag då olyckan inträffade, om det inte för en viss olycka fastställs en annan dag genom överenskommelse mellan de stater som tillträtt tilläggskonventionen. Vid omräkning till svenska kronor *ska* kronans värde beräknas i enlighet med den beräkningsmetod som Internationella valutafonden tillämpar för sin verksamhet och sina transaktioner.

⁴ Senaste lydelse 1982:1275.

⁵ Senaste lydelse 2001:93.

ned med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket tillämpas också i fråga om dessa ersättningar.

31 a §⁶

Är en innehavare av en atomanläggning här i landet ansvarig för en atomskada och räcker det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas enligt 17 § första stycket och 18 § första stycket samt av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen inte till full ersättning för uppkommen skada, betalas ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

- a) här i landet,
- b) i Danmark, Finland eller Norge,
- c) annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller
- d) på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Är en innehavare av en *annan* atomanläggning *än en atomreaktor för utvinning av energi* här i landet ansvarig för en atomskada och räcker det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas enligt 17 § första stycket 2 och *andra stycket*, 18 § första stycket och av statsmedel enligt 29–31 §§ eller annars enligt tilläggskonventionen inte till full ersättning för uppkommen skada, betalas ytterligare ersättning för skada som har uppkommit

1. här i landet,
2. i Danmark, Finland eller Norge,
3. annars ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg som är registrerat i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, eller
4. på annat ställe, om skadan har tillfogats svensk medborgare eller svensk juridisk person.

Ersättning enligt första stycket betalas också för skada i annan stat som har tillträtt tilläggskonventionen i samma mån som ersättning i denna stat skulle betalas för atomskada som uppkommer i Sverige.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *skall* betalas till följd av en atomolycka, dels enligt 5–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt ett sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till sex miljarder kronor. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Det sammanlagda beloppet av de ersättningar som *ska* betalas till följd av en atomolycka, dels enligt 5–16 §§, 17 § första stycket 2 och *andra–fjärde stycket*, 18–21 §§ och 29–31 §§ av innehavare av atomanläggning och staten, dels enligt ett sådant avtal som avses i artikel 15 i tilläggskonventionen, dels av staten enligt första och andra styckena, är begränsat till sex miljarder kronor. I beloppet inräknas inte ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

I fråga om ersättning enligt första och andra styckena har 30 § motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel *icke förslår* till ersättning för skadorna, nedsätts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

Om det belopp som med tillämpning av tredje stycket står till förfogande för gottgörelse av statsmedel *inte räcker* till ersättning för skadorna, nedsätts ersättningarna och därpå belöpande ränta med samma kvotdel. Bestämmelsen i 19 § andra stycket äger motsvarande tillämpning.

33 §⁷

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första *stycket* eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § *icke förslår* till full ersättning för uppkommen skada, *beredes* gottgörelse av statsmedel enligt grunder som *fastställs* i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra *punkten* eller 31 a § femte stycket andra *punkten* ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.

Om det ansvarighetsbelopp som gäller enligt 17 § första *och andra styckena* eller 18 § första stycket eller motsvarande bestämmelse i annan konventionsstats lag och ersättning av statsmedel som utges enligt 29–31 §§ eller i övrigt enligt tilläggskonventionen samt enligt 31 a § *inte räcker* till full ersättning för uppkommen skada, *bereds* gottgörelse av statsmedel enligt grunder som *fastställs* i särskild lag. Sådan gottgörelse lämnas i här avsedda fall även i tillägg till ersättning som utges enligt 32 § för här i riket uppkommen skada, om sådan ersättning nedsatts enligt 32 § andra stycket första punkten. Gottgörelse som nu nämnts lämnas även i fall då på grund av förordnande enligt 19 § andra stycket, 31 § tredje stycket andra *meningen* eller 31 a § femte stycket andra *meningen* ersättning tills vidare utgår endast med viss kvotdel.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2018.

⁷ Senaste lydelse 1982:1275.

Förteckning över remissinstanser

Affärsverket svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen, Kammarkollegiet, Konkurrensverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Regelrådet, Riksgäldskontoret, Statens energimyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, Aktiebolaget SVAFO, Barsebäck Kraft Aktiebolag, Cyclife Sweden AB, Elini försäkring, Energiföretagen Sverige AB, Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Sweden AB, Greenpeace, Miljövänner för kärnkraft, Nordiska kärnforsäkringspoolen, OKG AB, Ringhals AB, Studsvik AB, Svensk försäkring, Svenska Naturskyddsföreningen, Svensk Kärnbränslehantering AB, Svenskt Näringsliv, Sveriges energiföreningars riksorganisation, Sveriges kommuner och landsting, Sydkraft AB, Vattenfall och Westinghouse Electric Sweden.

Yttrande har också inkommit från SKGS.